

Krunoslav Mikulan

Vladimir Legac

Ortografska klopka i onomastička intruzija u suvremenoj hrvatskoj znanstveno-fantastičnoj i fantastičnoj književnosti

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

UDK 821.163.42-311.9:811'373.2

Rad uvodi dva nova termina književne onomastike: (1) *ortografsku klopku*, odnosno pojavu u kojoj suvremeni hrvatski autori fantastike i znanstvene fantastike fantazmonime (izmišljene onime književnih djela) pišu prema engleskim ortografskim pravilima (u nekim slučajevima rabi se mješavina engleskog i hrvatskog pravopisa) iako za time nema potrebe; (2) *onomastičku intruziju*, odnosno pojavu u kojoj hrvatski autori nadijevaju imena koja logički ne bi mogla postojati u sekundarnome književnom svijetu. Rad analizira nekoliko novijih hrvatskih znanstveno-fantastičnih i fantastičnih romana s obzirom na anglo-američki utjecaj na tvorbu antroponima, toponima i krematonima te navodi niz primjera ortografske klopke i onomastičke intruzije uočenih u analiziranim djelima.

Ključne riječi: književna onomastika, fantazmonimi, ortografska klopka, onomastička intruzija, hrvatska fantastika i znanstvena fantastika

Uvod

U okvirima književne onomastike relativno se malo pažnje poklanja *fantazmonimima* (Skračić 2010: 87), odnosno *kimeričkim imenima*, "potpuno izmišljenim fantastičnim imenima bez precedenta" (Alvarez-Altman 1974: 111) kojima žanrovi fantastike i znanstvene fantastike naročito obiluju.

Prema Alvarez-Altman (1974: 104) nadijevanje imena u književnosti "temelji se na jednakom konceptu kao kod primitivnih društava: isticanju fundamentalnih značajki osobnosti". Doista, autori često posizu za imenima simboličkoga karaktera jer već kroz ime žele čitatelju izravno prikazati, ili pak na ne odmah očigledan način naznačiti značajke likova ili njihove potencijalne razvojne pravce. Kako bi to učinili, rabe simbolički ispunjena imena iz antičkoga razdoblja, imena iz Biblije i drugih religijskih tekstova, imena iz legendi ili povijesno potvrđena imena junaka i junakinja, kao i druga (a to mogu biti i svakodnevna) imena koja sadrže neku simboličku, metaforsku ili metonimijsku podlogu. Prema Coatesu (2015: 31) književnici općenito koriste četiri vrste nadjenutih imena: (1) Potpuno izmišljena imena, pri čemu autor nema namjeru prenijeti nikakvo posebno značenje; (2) Imena nasumice izabrana iz nekog teksta, također bez posebne simbolike; (3) Komemorativna imena putem kojih autor namjerno rabi već postojeća imena (bilo iz primarnog ili sekundarnog svijeta); (4) Izmišljena imena koja se sastoje od interpretabilnih elemenata, pri čemu autor ima namjeru putem imena prenijeti neku poruku. U ovom slučaju proces imenovanja nije slučajna, a leksičko značenje koje ime sadržava relevantno je za razumijevanje značenja u kontekstu njegove uporabe.

U anglo-američkoj fantastičnoj i znanstveno-fantastičnoj književnosti naročitu ulogu igraju "bezvremenska imena" (Mikulan 2012: 234), ili, da se nadovežemo na Skračićev termin, *eksokroni fantazmonimi*, odnosno potpuno izmišljena imena koja naizgled nemaju nikakvu podlogu u stvarnosti, ne posjeduju očigledne značajke niti jednoga jezika (ponajmanje jezika autora) te se bez ikakve promjene mogu koristiti u bilo kojem fantastičnom ili znanstveno-fantastičnom djelu (usp. Burlebach 1982). Ova značajka naročito je razvidna u podžanrovima visoke fantastike i svemirske opere, budući da se potpuno razrađeni sekundarni svjetovi mogu naći upravo u ovim podžanrovima.

Međutim, prema Baker i dr. (2014: 6), koji se osvrću na istraživanje Black i Wilcox iz 2011. godine, pojedini autori izmišljali su imena koja na neki način za njih imaju određeno osobno značenje, pri čemu su podrobno istraživali, birali i smišljali imena koja su jedinstvena ili značajna te su rabili imena čiji ih je fonološki ustroj na neki način privlačio. Baker i dr. zaključuju da biranje imena u književnosti može imati znatno veće društveno značenje nego biranje imena u općenitom smislu (ibid.), dok Šimunović (2009: 341) ističe da je za čitatelja znatno važnija etiologija imena od njegove etimologije.

Hrvatski su autori visoke fantastike preuzeli sve temeljne značajke svojih anglo-američkih uzora. Osim "bezvremenskih imena" tu su potpuno razrađeni sekundarni svjetovi, jaki i moćni junaci koji obično snagu i moć stječu postupno, kao u Bildungsromanu, te natprirodna bića koja se nalaze u svakodnevnoj interakciji s junacima; kod svemirske opere ulogu natprirodnih bića preuzet će izvanzemaljska bića. Naročita značajka hrvatske fantastike jest da se zbog anglo-američkog utjecaja uglavnom ne temelji na starohrvatskoj mitologiji ili legendama pa tako u njima ne nalazimo ni na hrvatska imena. Osim što koriste "bezvremenska imena" hrvatski autori vrlo često posiju za engleskim imenima.

Navest ćemo tek nekoliko primjera *eksokronih fantazmonima*: u romanu *Araton* O. Franića nalazimo imena kao što su Andor, Nandor, Korimor, Mantas, Almas, Aram Tar, Zilnar i Toktas; u romanu *Let Nancija Konratata* P. Raosa (2007.) koriste se imena Malap, Ittinar, Narr, Siginid i Zael; u romanu *Svećenica Mjeseca* M. Benini (2014.) koriste se imena Kalaide, Matrielen, Tahal, Grinor, Ledor, Boratonis Ato, Nar Reaolis i druga. Valja istaknuti da je uobičajeno da nadnaravna bića i izvanzemaljci imaju samo osobno ime, odnosno, ako je i spomenut kompletni antropnim (ime osobe; za terminološku razliku v. Frančić 2006: 78), tada se u nastavku uopće ne spominje.

Prema Alvarez-Altman (1981: 220) od velikoga je značaja da znanstvenik pokuša utvrditi što neko ime znači, odnosno što je bila namjera autora kad je odabrao neko ime, te što njegovo nastojanje znači za nas kao čitatelja. Međutim, u ovome će radu od naročitoga interesa biti pojava koju smo nazvali *ortografskom klopkom* koja nastaje zbog nezgrapnoga združivanja hrvatske i engleske ortografije, te *onomastička intruzija* do koje dolazi zbog korištenja izvora i uzora iz stvarnoga svijeta kako bi se osmislili *eksokroni fantazmonimi*, odnosno imena izvan vremena i prostora. Tek se u nekim analiziranim slučajevima namjera autora mogla utvrditi.

Ortografska klopka

Kad zbog utjecaja anglo-američke fantastične i znanstveno-fantastične književnosti autori smišljaju imena koja zvuče kao da su izvan prostora i vremena, ponekad pritom ne vode računa o činjenici da se i radnja njihovih djela također odvija izvan prostora i vremena, u zamišljenim sekundarnim svjetovima u kojima se ne govori engleski jezik (ni hrvatski, dakako) te se ne rabi latinično pismo. Bez obzira na navedeno, neki autori za pisanje imena upotrebljavaju englesku ortografiju, za što nema nikakva uporišta. U romanu *Zmije Nikonimora* S.

Lovrenčić (2008.) nalazimo niz imena osoba, gradova i država koja su napisana po ortografskim pravilima engleskoga jezika: Birkenna, Brissa, Daorsoy, Genthenna, Illya, Lassni, Mytla, Thana, Tisya, Trissia, Vallna, Yalna... Međutim, neka su imena napisana prema hrvatskim pravilima: Bardilija, Svardija. Budući da je roman napisan na hrvatskome jeziku, nema razloga da se imena ne pišu prema hrvatskim pravilima, naročito kad uzmemo u obzir činjenicu da su pismo i jezici kojima govore stanovnici sekundarnoga svijeta ionako izmišljeni te ni ne postoji nikakva službena transliteracija koja bi se mogla ili trebala koristiti. Dio je imena u istome romanu ortografski "neutralan", odnosno ta bi se imena jednako pisala na engleskome i hrvatskome jeziku: Morna, Arne, Gurna, Nea, Ardra, Lugana, Idris; neka pak dovode čitatelja u nedoumicu: Čita li se Jagy kao "Jagi" ili "Džagi"? Čita li se Jas kao "Jas" ili "Džas"? Ortografska klopka ovdje dovodi do nesigurnosti u pokušaju izgovaranja imena jer je nejasno prema kojim pravilima navedena imena treba izgovarati.

Dok u romanu *Zmije Nikonimora* nalazimo veći dio imena napisanih prema engleskim pravilima, u romanu *Vladarica D. Blažeke* (2001.) omjer broja imena napisanih prema engleskim i onih napisanih prema hrvatskim pravilima je otprilike jednak, s time da postoje i imena napisana mješavinom pravila. Prema pravilima engleskoga jezika napisana su, primjerice, imena Bashra, Kaxasa, Sakaal i Uyte, dok su prema pravilima hrvatskoga jezika napisana, primjerice, imena Darlija, Ištara, Kajl, Ksadora, Rea i Targija. Naročito u oči upada paralelna uporaba hrvatskoga slova "š" i engleskoga slovnoga para "sh" koji se čita na isti način, ili pak slova ili parova "y"/"j" i "x"/"ks". U romanu nalazimo i osobno ime Opyedaja koje je napisano mješavinom hrvatskih i engleskih pravila. I ovdje se radi o potpuno izmišljenom sekundarnom svijetu u kojem se ne govori ni engleski ni hrvatski te je uporaba engleske ortografije nepotrebna.

U romanu *Vjenčanje s vjetrom* T. Košte (2010.) istodobno se upotrebljavaju neka tradicionalna hrvatska imena (Blaž, Ivana, Jelena, Marko) i "bezvremenska" imena (Natalis, Vex, Denron, Simus, Tvisa, Massig, Holm), a likovi govore čakavskim narječjem. Ovakav književni postupak bio bi opravdan da su likovi zapravo Hrvati i da se radi o nekakvom sekundarnom svijetu nastanjenom Hrvatima čakavcima, no radnja se i ovdje odvija u sekundarnom svijetu "izvan vremena i prostora". Neka od "bezvremenskih" imena su ortografski neutralna, ali neka su pisana prema engleskim pravilima (Vex, Massig) ili, možda, prema pravilima nekog drugog jezika, možda čak i jezika sekundarnoga svijeta, no to u romanu nije jasno naznačeno.

U romanu *Svećenica Mjeseca* M. Benini (2014.) većina je imena ortografski neutralna, no ima onih za koje nije jasno prema kakvim su pravilima pisana: primjerice, kod imena Ghardi, Gathorn ili Kashana ne možemo biti sigurni treba li "h" pročitati ili ga u prvom slučaju izbaciti, u drugom zajedno s "t" pročitati na engleski način, a u trećem upariti sa "s" i zatim slovni par pročitati kao "š". Kao i kod gore navedenih romana, zacijelo se radi o nastojanju da imena budu što neobičnija, ne uzimajući u obzir nelogičnost njihove tvorbe.

U romanu *Let Nancija Konratata* P. Raosa (2007.) ime glavnoga lika napisano je prema hrvatskoj ortografiji – Nancije – dok su mnoga druga imena napisana prema engleskim, ili možda pravilima sekundarnoga svijeta koja su ekvivalentna engleskima: Ittinan, Maart, Ba'ab, Narr, Massab, Kvarr... Ni u ovom romanu nije naznačeno kakvim se zapravo jezikom u njemu govori, no to nije ni bitno, jer je roman napisan na hrvatskom jeziku te udvostručavanje slova nije ni potrebno.

Još je jedna značajka anglo-američke visoke fantastike uporaba zemljopisnih karata koje se tiskaju na početku ili kraju romana, kako bi čitatelj mogao pratiti "potragu" glavnih likova. Međutim, ovaj je utjecaj u hrvatskih autora toliko velik da se čak i strane svijeta na tim kartama označavaju engleskim kraticama – N (north) za sjever, S (south) za jug, W (west) za zapad i E (east) za istok, pri čemu valja još jednom istaknuti da se redovito radi o sekundarnim svjetovima u kojima se engleski jezik ne govori, a ne koristi se ni latinično pismo. Ovaj postupak uočili smo u tri od četiri analizirana romana koja su sadržavala takve karte (*Zmije Nikonimora*, *Vjenčanje s vjetrom* i *Svećenica Mjeseca*), dok je O. Franić u *Aratonu* izbjegao ovu klopku tako što je strane svijeta označio izmišljenim kraticama – URG za sjever, OG za jug, OZ za zapad i AG za istok.

Onomastička intruzija

Neki autori fantastičnih i znanstveno-fantastičnih romana nadijevaju stvarna, postojeća imena izmišljenim osobama, lokalitetima, predmetima ili pojavama, pri čemu je doista nemoguće (osim pukom slučajnošću) da bi se takva imena mogla rabiti. *Onomastička intruzija* tako se odnosi na artificijelni "prodor" stvarno postojećega imena (ili obične riječi) u sekundarni svijet književnoga djela u kojem se takvo ime teško doista može pojaviti. Pojava je srodna kontekstualnom značenju imena (usp. Brozović Rončević i Žic Fuchs 2004: 93) utoliko što se kroz nju može promatrati priroda, nastanak i uloga vlastitih (i drugih) imena.

U romanu *Sablja* I. Gavrana (2003.) zemaljska je civilizacija uništena te nekoliko preživjelih Zemljana sudjeluje u natjecanju zrakoplovima koje organizira izvanzemaljski interplanetarni imperij te u kojem sudjeluju mnoge izvanzemaljske vrste. Mnoga imena koje je autor izabrao i nadjenuo osobama i vrstama preuzeta su iz raznih zemaljskih jezika:

- Hegemon (osvajačka vrsta koja je uništila zemlju) – dolazi iz grčkog ἡγεμονία i znači vlast ili vodstvo, a *hegemon* je vlastodržac;
- Hekata (izvanzemaljska civilizacija) – ime grčke boginje (Ἑκάτη) podzemnoga svijeta s tri glave i tri tijela;
- Arigon (izvanzemaljska civilizacija) – uobičajeno osobno ime ili prezime u Latinskoj Americi;
- Hikori (jedan od natjecatelja, izvanzemaljac) – vrsta drveta, a potječe iz algonkinskoga jezika;
- Hideki-Zeno (filozof Hegemona) – uobičajeno japansko ime;
- Mazeri (jedan od natjecatelja Hegemona) – selo u planinama Gruzije;
- Modisonci (izvanzemaljska vrsta) – Modison je ime stvarne metalurške kompanije te osobno ime poznatoga swazilandskog pjesnika;
- Sangonci (izvanzemaljska vrsta) – Sangon je ime nekoliko stvarnih gradova na Zemlji te ime jedne kineske bio-tehnološke kompanije;
- Sun-Ritter (vice-admiral, osvajač Zemlje) – kombinacija engleske riječi "sun" (sunce) i njemačke riječi "Ritter" (vitez);
- Shiden (tip izvanzemaljske letjelice) – uobičajeno japansko ime te tip zrakoplova iz 2. svjetskog rata;
- Zedi-Ainu – Zedi je muslimansko ime ili prezime, a Ainu ime naroda koji živi na sjeveru Japana te Kurilskim otocima i otoku Sahalinu u Rusiji.

U romanu *Sablja* može se uočiti još jedna greška koja, međutim, nije tipična samo za hrvatsku znanstvenu fantastiku, već i za istovrsnu književnost svih nacija. Jedna vrsta nazvana je Veganci, prema zvijezdi Vegi oko koje se, valjda, vrti planet s kojeg dotična vrsta potječe. Međutim, dotična vrsta sebe zacijelo ne naziva Vegancima jer je to ime koje smo zvijezdi nadjenuli mi, Zemljani, baš kao što Zemljani sebe ne nazivaju Sunčanicima ili nekako slično. Ljudi ne nastanjuju zvijezde, već planete. Isto tako, spominju se vrste Kasiopejci i Lirani, ovoga puta nazvani prema zvijezdama, a ne jednoj zvijezdi, no s druge strane spominju se vrste Arigoni, Sangonjani i Modisonci (koje smo već razjasnili) koji nisu nazvani

prema stvarno postojećim zvijezdama ili zvjezdanim sustavima. Autor je svim vrstama nadjenao ili pogrešna ili stvarno postojeća imena (ili njihove izvedenice iz raznih jezika).

Kod *onomastičke intruzije* možemo govoriti o svjesnoj i nesvjesnoj intruziji. Za primjer svjesne onomastičke intruzije uzet ćemo ime Shiden iz romana *Sablja*. Mač Shidena u romanu jest naziv natjecanja koje se sastoji od zračnih borbi na smrt, zastarjelim letjelicama, a Shiden je tip letjelice, međutim, kao što smo već naveli, radi se o uobičajenom japanskom imenu te, što je znatno važnije, tipu japanskoga zrakoplova iz 2. svjetskog rata. Paralela je očigledna: temeljni zaplet romana su zračne borbe letjelicama i pokušaj preostalih Zemljana da pobijede na turniru, a autor namjerno uzima naziv okretnih japanskih zrakoplova iz 2. svjetskog rata. Za pretpostaviti je da je autorova namjera bila ovo ime ispuniti simboličkim značenjem, no kontekst 2. svjetskog rata očit je samo pasioniranim zaljubljenicima u stare zrakoplove. Naime, prema Coatesu (2015: 32) temelj svjesnog i namjernog imenovanja je repotencijacija ili resemantizacija etimologije koje, međutim, čitatelj ne mora biti svjestan; repotencijacija "se izjalovljuje pred licem neznanja" (ibid.). Roman *Sablja* tako je, da se poslužimo teško prevodivom Burlebachovom sintagmom, „titillation for the cognoscenti“ („golicanje znatiželje znalaca“; Burelbach 1982: 139).

Ne možemo uvijek sa sigurnošću tvrditi da se radi o svjesnoj ili nesvjesnoj onomastičkoj intruziji. S obzirom na velik broj jezika koji se u svijetu govore, uvijek je moguće da autor pukim slučajem upotrijebi neko stvarno postojeće ime ili neku drugu običnu riječ. Štoviše, pokušamo li izmisliti ime nekog lika koristeći samo jedan ili dva sloga, možemo biti prilično sigurni da takvo ime ili riječ već postoje. S povećanjem broja slogova ova "opasnost" se, dakako, smanjuje. U romanu *Sablja* autor je, primjerice, upotrijebio ime Mazeri za jednog od natjecatelja, a to je ime jednoga stvarnog sela u Gruziji. Moguće je da je autor u nedostatku inspiracije za nadijevanje imena proučavao vrlo detaljne karte Gruzije, no to se ne čini vrlo vjerojatnim. Tu se zacijelo radi o nesvjesnoj onomastičkoj intruziji.

Zaključak

Razvidno je da neki autori, u nastojanju da imitiraju anglo-američke uzore, upadaju u *ortografsku klopu* te bezrazložno koriste engleska ortografska pravila, a često je i miješanje hrvatskoga i engleskoga pravopisa, ponekad u okviru jednoga imena. Prema J. R. R. Tolkienu, rodonačelniku suvremene fantastike, prva i temeljna značajka fantastične priče jest zamišljanje nemogućeg uz

istodobno obdarivanje zamišljenog unutarnjom konzistentnošću realnosti, pri čemu su istodobno potrebni kako čuđenje nad neobičnim i stranim, tako i unutarnja dosljednost sekundarnog (zamišljenog) svijeta (Tolkien 1980: 165). Svako zastranjenje, svaka uporaba imena za koje čitatelj utvrdi da je nemoguće da postoji (bilo zbog *ortografske klopke* ili *onomastičke intruzije*) ima iritacijsko svojstvo koje razbija začudnost. Prema Burlebachu (1982: 139), naročito "smetaju" imena likova i mjesta koji svoje izvorište i uzore nalaze u mitologiji, povijesti ili tradicionalnoj književnosti jer ona predstavljaju opća mjesta kolektivnoga pamćenja. Uporaba imena iz krajeva koji su udaljeni od autorove pretpostavljene publike u današnje vrijeme globalizacije više ne igra toliku ulogu kao u prošlosti jer se svako ime može pronaći i provjeriti na internetu. Autorima ostaje postupak potpunoga izmišljanja imena, pri čemu se slučajno može "izmisliti" ime koje u nekom jeziku već postoji. Međutim, u tom slučaju važna je dosljednost. Ako se u romanu spominje, recimo, pet različitih civilizacija ili pet vrsta natprirodnih bića, onda bi se to trebalo odražavati i na antroponimima, toponimima i krematonimima, što uglavnom nije slučaj, kako kod nas, tako i kod dobrog dijela anglo-američkih autora.

Od svih analiziranih romana opisanim se problemima najuspješnije othrvao O. Franić u *Aratonu*. Imena su "bezvremenska", ortografija im je toliko neutralna da se bez problema mogu čitati i pisati na engleskome i hrvatskome jeziku, rijetke onomastičke intruzije su, čini se, nenamjerne, a čak i karta sekundarnoga svijeta sadrži kompas s izmišljenim kraticama za strane svijeta. Svi ostali analizirani romani sadržavaju u većoj ili manjoj mjeri imena napisana prema engleskim ortografskim pravilima iako se radnja baš svih njih odvija u sekundarnim svjetovima u kojima se engleski uopće ne govori te svi romani koji sadrže kartu koriste engleske kratice za strane svijeta.

Pokušali smo pronaći postoje li ikakvi onomastički utjecaji hrvatske na anglo-američku fantastičnu ili znanstveno-fantastičnu književnost, no dok postoje brojni općeslavenski utjecaji, točno utvrdiv hrvatski utjecaj pronašli smo samo u jednom slučaju. U romanu *Xenocide* O. S. Carda (1991.) jedan od likova zove se Kovano Zeljezo (upravo tako napisano). Međutim, on nije Hrvat i s Hrvatskom nema baš nikakve veze – radi se o imenu gradonačelnika nekoga grada na udaljenoj koloniziranoj planeti. Nije poznato kako je autor do toga imena došao, no iz samoga romana je razvidno da se radi o onomastičkoj intruziji bez simboličkoga naboja te je vjerojatno da je autor ime izabrao samo zato jer mu je zvučalo neobično.

U daljnjem istraživanju valjalo bi usporediti imena širega korpusa hrvatske fantastične i znanstveno-fantastične književnosti, pokušati utvrditi njihove značajke, uočiti specifične načine tvorbe imena pojedinih autora te, u konačnici, osmisliti književnu onomastičku tipologiju hrvatske fantastične i znanstveno-fantastične književnosti u poredbi s istovrsnim anglo-američkim žanrovima.

Literatura

- Grace Alvarez-Altman, „Onomastics as a Modern Critical Approach to Literature”, *Literary Onomastics Studies*, 1, 1974., 103–117.
- Grace Alvarez-Altman, „Literary Onomastics Typology: Analytic Guidelines to Literary Onomastics Studies”, *Literary Onomastic Studies*, 8, 1981., 220–230.
- Wendy Baker i dr., „Naming Practices in J.R.R. Tolkien's Invented Languages”, *Journal of Literary Onomastics*, 3, 1, 2014., 5–23.
- Mihaela Benini, *Svećenica mjeseca*, Zagrebačka naklada, Zagreb 2014.
- Danijela Blažeka, *Vladarica*, Strijelac, Zagreb 2001.
- Dunja Brozović Rončević; Milena Žic Fuchs, „Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja”, *Folia onomastica Croatica*, 12-13/2003. – 2004. [2006.], 91–104.
- Frederick M. Burelbach, „An Introduction to Naming in the Literature of Fantasy”, *Literary Onomastic Studies*, 9/1982., 131–148.
- Orson Scott Card, *Xenocide*, Tor, New York 1991.
- Richard Coates, „A Concise Theory of Meaningfulness in Literary Naming within the Framework of The Pragmatic Theory of Properhood”, *Journal of Literary Onomastics*, 4, 1, 2015., 31–34.
- Anđela Frančić, „Što je osobno ime?”, *Folia onomastica Croatica*, 15/2006., 71–80.
- Oliver Franić, *Araton I: Tajna Aratona*, Rast, Zagreb 2004.
- Ivan Gavran, *Sablja*, Hena Com, Zagreb 2003.
- Tomislav Košta, *Vjenčanje s vjetrom*, Škorpion, Zagreb 2010.
- Sanja Lovrenčić, *Zmije Nikonimora I: Palača i vrt*, Autorska kuća, Zagreb 2008.
- Krunoslav Mikulan, „American and Croatian High Fantasy: Influences, Parallels and Points of Interference”, *Crossing Boundaries in Culture and Communication*, III, 1, 2012., 233–242.
- Predrag Raos, *Let Nancija Konratata*, Izvori, Zagreb 2007.
- J. R. R. Tolkien, „On Fairy-Stories”, u: *Poems and Stories*, George Allen & Unwin, London 1980.

Vladimir Skračić, *Toponomastička početnica. Osnovni pojmovi i metoda terenskih istraživanja*, Sveučilište u Zadru, Zadar 2011.

Petar Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing, Tehnička knjiga, Zagreb 2009.

Sažetak

Suvremeni žanrovi fantastike i znanstvene fantastike u Hrvatskoj nalaze se pod utjecajem anglo-američke fantastične i znanstveno-fantastične književnosti. Utjecaji su prije svega tematski, zatim u načinu karakterizacije likova, tvorbi identiteta likova, a razvidni su i utjecaji onomastičke prirode. Jedna od najuočljivijih značajki onomastičkih utjecaja jest uporaba "bezvremenskih", potpuno izmišljenih imena, odnosno fantazmonima. Rad analizira nekoliko novijih hrvatskih znanstveno-fantastičnih i fantastičnih romana s obzirom na anglo-američki utjecaj na tvorbu antroponima, toponima i krematonima. U većini slučajeva autori pri tvorbi imena upadaju u "ortografsku klopku", odnosno smišljaju imena koja pišu prema engleskim ortografskim pravilima, u istom romanu neka imena pišu prema hrvatskim, a neka prema engleskim pravilima, a ponekad u jednom imenu pomiješaju engleska i hrvatska ortografska pravila. Zamijećena je i pojava "onomastičke intruzije", odnosno nadijevanje imena koja su prividno izmišljena, ali zapravo potječu iz raznih jezika stvarnoga svijeta te je nemoguće da bi mogla postojati u sekundarnome svijetu.

Orthographic Trap and Onomastic Intrusion in Contemporary Croatian Science-Fiction and Fantasy Literature

(Summary)

The contemporary genres of fantasy and science-fiction in Croatia are heavily influenced by Anglo-American fantasy and science-fiction literature. These influences are connected with literary topics, characterisation, identity formation, as well as onomastics. One of the most apparent onomastic influences is the use of "timeless", completely imagined names, i.e. fantasmonyms. The paper analyzes several contemporary Croatian science-fiction and fantasy novels with regard to the Anglo-American influence on the creation of anthroponyms, toponyms and chrematonyms. In most cases the authors find themselves entangled in an "orthographic trap", which means that they invent names written according to

English orthographic rules, that some names in one and the same novel are written according to English and some according to Croatian orthographic rules, and that sometimes the two orthographic systems are combined in a single-word name. The phenomenon of "onomastic intrusion" can also be observed, which is using ostensibly invented names that in fact stem from various languages of the real world, and it is impossible that such names could exist in an imagined secondary world.

Keywords: literary onomastics, fantasmonyms, orthographic trap, onomastic intrusion, Croatian fantasy and science-fiction